

ПОСТАВЉАЊЕ ДИЈАГНОЗЕ ДЕМЕНЦИЈЕ

SERBIAN | ENGLISH

Овај информативни листић пружа информације о раним знацима деменције, техникама које се користе за дијагнозу деменције и о значају ране и тачне дијагнозе.

Који су рани знаци деменције?

Зато што се болести које изазивају деменцију постепено развијају, рани знаци могу да буду веома неприметни и не одмах уочљиви. Рани симптоми такође зависе од врсте деменције и у великој мери се разликују од особе до особе.

Чести рани симптоми укључују:

- Проблеме са памћењем, посебно недавних догађаја
- Повећану конфузију
- Смањену концентрацију
- Промене личности или понашања
- Апатију и повученост у себе или депресивност
- Губитак способности да се обављају свакодневне активности

Понекад људи не успеју да препознају да ови симптоми указују да нешто није у реду. Они погрешно могу да претпостављају да је такво понашање нормални део старења, или симптоми могу да се развију сасвим постепено па прођу непримећени дуже време. Понекад људи не желе ништа да предузму чак и када су свесни да нешто није како треба.

Особа која осећа симптоме, због природе промена у мозгу, може да не буде у стању да препозна да се промене дешавају.

Знаци упозорења

Ово је списак честих симптома деменције. Прођите кроз списак и означите симптоме који су присутни. Ако сте означили више ствари, јавите се доктору за детаљан преглед.

Губитак памћења који утиче на свакодневни живот

Нормално је да понекад заборавимо неки састанак, али да га се касније сетимо. Особа са деменцијом може да заборавља ствари чешће или да их уопште не памти.

Тешкоће у обављању познатих задатака

Људи могу да буду ометени и да забораве да ставе део оброка на сто. Особи оболелој од деменције може да буде проблем читав поступак припреме оброка.

Изгубљеност у времену и простору

Особа оболелој од деменције може да буде тешко да оде до познатог места, или да се осећа збуњено о томе где се налази, или да мисли да је у неком прошлом периоду из свог живота.

Лезички проблеми

Свако има проблем да нађе праву реч понекад, али особа оболела од деменције може да заборави једносавне речи или да у замену употребљава неодговарајуће речи што ствара проблем да их други људи разумеју. Такође може да им буде тешко да они разумеју друге особе.

Проблеми са апстрактним мишљењем

Вођење финансија може свакоме да буде тешко, али особи оболелој од деменције може да буде тешко да зна шта бројеви означавају или шта са њима да ради.

Лоша или смањена способност расуђивања

За многе активности потребно је добро расуђивање. Када је та способност погођена деменцијом, особа може да има тешкоће у доношењу исправних одлука, као на пример шта да обуче када је време хладно.

Проблем у просторним активностима

Особа оболелој од деменције може да буде тешко да процени раздаљину или правац кад вози кола.

Проблем са затурањем ствари

Свако може привремено да затури новчаник или кључеве од кола. Особа оболела од деменције често ставља ствари на неодговарајућа места.

Промене расположења, личности и понашања

Свако је с времена на време тужан или ћудљив. Особе оболеле од деменције могу да испољавају честе промене расположења без неког очигледног разлога. Могу да постану конфузне, сумњичаве и повучене у себе. Неке могу да престану да се устежу или да више излазе.

Губитак предузимљивости

Нормално је да нам неке активности досаде. Међутим, због деменције особе могу да изгубе интересовање за активности у којима су раније уживале.

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500

Можда није деменција

Упамтите да многа здравствена стања имају симптоме сличне деменцији, зато немојте да претпостављате да неко има деменцију само зато што су код њега присутни неки од претходно наведених симптома. Мождани удар, депресија, алкохолизам, инфекције, хормонални поремећаји, недостатак неких хранљивих материја и тумори на мозгу такође могу да изазову симптоме сличне деменцији. Многа ова обољења могу да се лече.

Тачна дијагноза је важна

Изузетно је важно да се посаветујете са лекаром у раној фази. Само лекар зна да постави дијагнозу деменције. Детаљним испитивањем може да се открије здравствено стање које је могуће лечити и да омогући да се оно лечи на одговарајућ начин, или може да се потврди присуство деменције.

Детаљно испитивање може да укључи следеће:

- Здравствену историју – Лекар ће се распитивати о ранијим и садашњим здравственим проблемима, породичној здравственој историји, да ли пијете лекове, о проблемима са памћењем, размишљањем и понашањем који су за забрињавање. Лекар ће можда хтети да разговара и са блиским чланом породице који може да помогне и пружи све потребне информације.
- Телесни преглед – може да укључи провере чула и покретљивост, као и рад срца и плућа да би се одбацила могућност да нису у питању друга обољења.
- Лабораторијске анализе – ће обухватити разне анализе крви и мокраће да би се откриле могуће болести које узрокују симптоме. У неким случајевима мали узорак кичмене течности може да се узме на анализу.
- Неуропсихолошки или когнитивни тестови – Низ различитих тестова се обавља да би се оцилиле способности размишљања укључујући и меморију, језичке вештине, пажњу и решавање проблема. Ово може да помогне да се уоче одређене проблематичне области што, с друге стране, помаже да се утврди шта је у основи узрок или тип деменције.
- Снимање мозга – Постоје нека снимања која посматрају структуру мозга и користе се да би се одбацила могућност да тумор или тромб на мозгу узрокује симптоме, а и да би се утврдио шаблон губитка можданих влакана који може да се разликује међу различитим врстама деменције. Друга снимања посматрају колико су одређени делови мозга активни и такође могу да помогну да се прави разлика међу врстама деменције.
- Психијатријска процена – да би се установили поремећаји који могу да се лече као, на пример, депресија и да би се држали под контролом психијатријски симптоми као што су на пример анксиозност и делузије који могу да се јаве упоредо уз деменцију.

Одакле да се крене

Најбоље место да се почне је од лекара те особе. Пошто размотри симптоме и упуту на испитивања, лекар ће моћи да постави почетну дијагнозу и, идеално би било, да упуту ту особу лекару специјалисти, на пример неурологу, геријатру или психијатру.

Неки људи могу да се опиру одласку код лекара. Понекад људи не схватају да нешто није у реду са њима зато што промене у мозгу које настају са деменцијом утичу на њихову способност да препознају те промене или да их прихвате. Други, они који примећују своје стање, могу да се плаше да ће се њихов страх потврдити. Један од најбољих начина да се превазиђе овај проблем је да се пронађе други разлог да се оде до лекара. Можда да се предложи провера крвног притиска, или контрола дугогодишње болести, или да се добију лекови. Други начин је да предложите да је време да обоје одете на лекарски преглед. Смирено држање у овоме може да помогне особи да преброди бригу и страх.

Ако особа и даље не жели да посети лекара:

- Тражите савет од лекара те особе
- Назовите локални Тим за процену неге за старија лица (Aged Care Assessment Team – ACAT) преко службе Моја нега у старости (My Aged Care) на број: **1800 200 422**
- Назовите Националну телефонску службу за деменцију на број: **1800 100 500**

Ако осећате да ваш лекар не узима за озбиљно вашу забринутост, размислите о могућности да тражите и друго мишљење.

За детаљније информације о раним знацима деменције и о тражењу помоћи од лекара, снимите књижицу **Забринутите сте због своје меморије? (Worried About Your Memory?)** са вебстранице Аустралијског удружења за Алцхајмерову болест (Alzheimer's Australia) или назовите Националну телефонску службу за деменцију и наручите примерак ове књижице.

ДОДАТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ

Аустралијско удружење за Алцхајмерову болест нуди подршку, информације, едукацију и саветовање.

Назовите Националну телефонску линију за Деменцију на: **1800 100 500** или посетите нашу интернет страницу: fightdementia.org.au

Interpreter

За помоћ на другим језицима, назовите Службу преводилаца и тумача: **131 450**

DIAGNOSING DEMENTIA

This Help Sheet provides information about the early signs of dementia, the techniques used to diagnose dementia and the importance of an early and correct diagnosis.

What are the early signs of dementia?

Because the diseases that cause dementia develop gradually, the early signs may be very subtle and not immediately obvious. Early symptoms also depend on the type of dementia and vary a great deal from person to person.

Common early symptoms include:

- Memory problems, particularly remembering recent events
- Increasing confusion
- Reduced concentration
- Personality or behaviour changes
- Apathy and withdrawal or depression
- Loss of ability to do everyday tasks

Sometimes people fail to recognise that these symptoms indicate that something is wrong. They may mistakenly assume that such behaviour is a normal part of ageing, or symptoms may develop so gradually they go unnoticed for a long time. Sometimes people may be reluctant to act even when they know something is wrong.

For the person experiencing the symptoms, the very nature of these changes within the brain may mean that the person is unable to recognise that there are changes.

Warning signs

This is a checklist of common symptoms of dementia. Go through the list and tick any symptoms that are present. If there are several ticks, consult a doctor for a complete assessment.

Memory loss that affects day-to-day function

It's normal to occasionally forget appointments and remember them later. A person with dementia may forget things more often or not remember them at all.

Difficulty performing familiar tasks

People can get distracted and they may forget to serve part of a meal. A person with dementia may have trouble with all the steps involved in preparing a meal.

Disorientation to time and place

A person with dementia may have difficulty finding their way to a familiar place, or feel confused about where they are, or think they are back in some past time of their life.

Problems with language

Everyone has trouble finding the right word sometimes, but a person with dementia may forget simple words or substitute inappropriate words, making them difficult to understand. They might also have trouble understanding others.

Problems with abstract thinking

Managing finances can be difficult for anyone, but a person with dementia may have trouble knowing what the numbers mean or what to do with them.

Poor or decreased judgement

Many activities require good judgement. When this ability is affected by dementia, the person may have difficulty making appropriate decisions, such as what to wear in cold weather.

Problems with spatial skills

A person with dementia may have difficulty judging distance or direction when driving a car.

Problems misplacing things

Anyone can temporarily misplace a wallet or keys. A person with dementia may often put things in inappropriate places.

Changes in mood, personality or behaviour

Everyone becomes sad or moody from time to time. Someone with dementia can exhibit rapid mood swings for no apparent reason. They can become confused, suspicious or withdrawn. Some can become disinhibited or more outgoing.

A loss of initiative

It's normal to tire of some activities. However, dementia may cause a person to lose interest in previously enjoyed activities.

FIGHTDEMENTIA.ORG.AU NATIONAL DEMENTIA HELPLINE 1800 100 500

It may not be dementia

Remember that many conditions have symptoms similar to dementia, so do not assume that someone has dementia just because some of the above symptoms are present. Strokes, depression, alcoholism, infections, hormone disorders, nutritional deficiencies and brain tumours can all cause dementia-like symptoms. Many of these conditions can be treated.

A correct diagnosis is important

Consulting a doctor at an early stage is critical. Only a medical practitioner can diagnose dementia. A complete medical assessment may identify a treatable condition and ensure that it is treated correctly, or it might confirm the presence of dementia.

An assessment may include the following:

- Medical history – the doctor will ask about past and current medical problems, family medical history, any medications being taken, and the problems with memory, thinking or behaviour that are causing concern. The doctor may also wish to speak to a close family member who can help provide all the necessary information.
- Physical examination – this may include tests of the senses and movement function, as well as heart and lung function, to help rule out other conditions.
- Laboratory tests – will include a variety of blood and urine tests to identify any possible illness which could be responsible for the symptoms. In some cases, a small sample of spinal fluid may be collected for testing.
- Neuropsychological or cognitive testing – a variety of tests are used to assess thinking abilities including memory, language, attention and problem solving. This can help identify specific problem areas, which in turn helps identify the underlying cause or the type of dementia.
- Brain imaging – there are certain scans that look at the structure of the brain and are used to rule out brain tumours or blood clots in the brain as the reason for symptoms, and to detect patterns of brain tissue loss that can differentiate between different types of dementia. Other scans look at how active certain parts of the brain are and can also help discriminate the type of dementia.
- Psychiatric assessment – to identify treatable disorders such as depression, and to manage any psychiatric symptoms such as anxiety or delusions which may occur alongside dementia

Where to begin

The best place to start is with the person's doctor. After considering the symptoms and ordering screening tests, the doctor may offer a preliminary diagnosis and will, ideally, refer the person to a medical specialist such as a neurologist, geriatrician or psychiatrist.

Some people may be resistant to the idea of visiting a doctor. Sometimes people do not realise that there is anything wrong with them because the brain changes that occur with dementia interfere with the ability to recognise or appreciate the changes occurring. Others, who do have insight into their condition, may be afraid of having their fears confirmed. One of the best ways to overcome this problem is to find another reason to visit the doctor. Perhaps suggest a blood pressure check or a review of a long-term condition or medication. Another way is to suggest that it is time for both of you to have a physical check-up. A calm attitude at this time can help overcome the person's worries and fears.

If the person still will not visit the doctor:

- Talk to the person's doctor for advice
- Contact your local Aged Care Assessment Team (ACAT) via My Aged Care on **1800 200 422** for information
- Call the National Dementia Helpline on **1800 100 500**

If you feel your doctor is not taking your concerns seriously, consider seeking a second opinion.

For more detailed information about the early signs of dementia and seeking help from a doctor, download the *Worried About Your Memory?* booklet from the Alzheimer's Australia website or call the National Dementia Helpline to order a copy.

FURTHER INFORMATION

Alzheimer's Australia offers support, information, education and counselling. Contact the National Dementia Helpline on **1800 100 500**, or visit our website at fightdementia.org.au

For language assistance phone the Translating and Interpreting Service on **131 450**